

GLASNIK

AVSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Izhaja vsak petek

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica 6

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4.—
pololetna . . . K 2.—
četrtiletna . . . K 1.—

Posamezna številka
stane 10 vin.

Št. 51.

V Ljubljani, dne 22. decembra 1916.

Leto IX.

Čez osemdeset let.

En dan sem prašat šla po vòjski sreči,
Al skozi se še ni sklenila v vami;
Učil ljudi je mož bogaboječi,
Duhovni mož, ki zdaj ga vidiš z nami:
Kakò nas vstvaril vse je Bog največi,
Kak greh prišel na svet je po Adámi,
Kak se je bôžji sin zatò včlovečil,
Da bi otél naróde in osrečil.

Da pravi Bog se kliče Bog ljubezni,
Da ljubi vse ljudi, svoje otróke,
Da zémlja, kjér vijó viharji jezni,
Je skušnje kraj, da so naš dom visóke
Nebesa, da trpljenje in bolezní
Z veséljem vréd so dar njegove róke,
Da čudno k sebi vod' otróke ljube,
Da ne želi nobénega pogube.

Da vstvaril je ljudi vse za nebesa,
Kjer glór'ja njéga sije brez oblaka,
Oko ni vid'lo, slišala ušesa
Vesélja, ki izvoljene tam čaka,
Da spróstenim bo vséh težav telesa
Se srečnim izpolnila volja vsaka,
Da bodo tamkaj bôžji sklépi snili
Te, ki se tukaj ljubijo, sklenili.

Ko šla domov sem z družbo najno v
glavi,
Me mož, ki me je ta uk učil, doíde,
Prijazno v svòji šégi me pozdravi,
Pové, da préd je štet bil med Druíde,
Da preobrní se je k veri pravi,
Da v naše kraje oznanvát jo pride;
Ker so vasi bilé mu krog neznane,
Z menoj iti želi, ker noč postane.

Doma očetu, méni razodeva,
Kar prérók'vali nékdaj so preroki,
Kak, kár grešila sta Adam in Eva,
Na križu operó krvi potoki,
Popíše nama strah sodnega dneva,
Vse čudeže, ki vere so poroki,
Kar vedet' treba je, zloži po vrsti,
Ker sva mu vse verjela, naju krsti.

Zgorajšnje kitice so vzete iz Prešernove pesmi »Krst pri Savici«. O Božiču t. l. je ravno 80 let, ko je bila ta prekrasna pesem dovršena.

Al' éna skrb me je morila vedno,
Da tí med njimi si, ki Bog jih črti;
Večkrat sem v sanjah vid'la glavo čedno
Bledó ležati na mrtvaškem prti;
Sem trepetala zate uro sledno,
Da bi nebes ne zgrehil v britki smrti.
Mož bôžji mi bolnó srce ozdravi,
Ker, da zamore vse molitev, pravi.

Kolíkokrat sem odtod v samóti
Klečala, klícala pomoč Marije:
Zavreči v jezi ga, moj Bog, ne hóti,
Ker v zmoti žali te, ne 'z hudobije,
Ne dáj v oblast sovražni ga togóti,
Pred njo naj milost tvója ga zakrije!
In čudno te je tisto noč ohranil,
Ko ni nobén tovar's se smrti vbratil.

Iz spanja svóji'ga, Črtomir, se zbudi,
Slovó dáj svòji strašni, dolgi zmoti,
Po potih se noči temné ne trudi,
Ne stavi v bran dalj bôžji se dobróti,
In njene milosti dni ne zamudi,
Da sklenete se énkrate najni poti,
Ljubezen brez ločitve da zazóri
Po smrti nama tam v nebeškem dvori.

„Pridi k nam Tvoje kraljestvo...“

Sv. Avguštín je napisal lepo delo »De civitate dei« (»O božjem kraljestvu«), kjer uči, da vlada od Kajnovih dni po svetu ista pesem: morija med brati, boj med dobrimi in hudobnimi otroci, otroci luči in otroci teme. Ta boj da bo vladal do konca, dokler se ne uresniči tista velika misel »božjega kraljestva na zemlji«.

V čem obstoji ta velika misel — srečnega, mirupolnega kraljestva? Že stari so učili, da je zemeljsko bivanje samo prehodnega pomena, samo poskušnje kraj. Isto misel je nanovo in določno naglasilo krščanstvo, češ da je prava domovina človekova šele tam onstran groba. In zopet je vse grško modroslovje iskalo resnice, dokler se ni z največjo silo prebilo do spoznanja, da je treba človeku — notranje, srčne prostosti, notranjega ravnotežja in zdravja.

Z velikanskim pesniškim poletom slika Platon v svojem največjem delu »Državi« to svojo blagovest, grško-paganski evangelij, ki je o bistvu pravzaprav že krščanski, ker zahteva harmonično нравno urejenost celote. Ta pa je nemogoča, ako ne vlada med sestavnimi deli načelo pravičnosti, ki uči to, da naj vsak opravlja le svoje delo in ne poseza v tuje kroge.

Lepe misli to: notranje ravnovesje in pa po njem uveljavljena dušna čvrstost in dušno zdravje ter misel o pravičnosti. Ali ne manjka i danes človeštvu istega kakor tedaj okrog 400 pred Kr.? Ali se nam ne zdi, da je postal naš Črtomir simbol vsega človeštva? Z mečem brani svojo vero in postavijo svojega rodu, a srčni mir mu prinese le ljubezen in skrivnostno razodenje enega samega blaženega in silnega, milostipolnega in čudotvornega trenutka, da se zjoka in — vzprejme notranji, v solzah oprani krst srca v najlepšem kotičku prelepe naše zemlje pri Savici.

»Beg je moj up, gozd je moj dom«, tako govori potrto in slepo kričoče srce, dokler mu milostno nebo ne stare temnih okov duha in srca in se za trenotek ne zamakne v — zemeljski odsev nebeške glorie.

Kdaj pride od zgoraj čudežno milostni trenotek evropskemu Črtomiru, kdaj pride na zemljo tisti blaženi čas Avguštínovega »božjega kraljestva«? Pride gotovo, ker mora priti! Pride pa tedaj, ko bodo srca dovolj zrela, po tugi razorana in za novo seme svete blagovesti še bolj pripravljena. Tista blagovest pa se glasi: »Vsakemu svoje, ne kradi, ne ubijaj, ne želi tujega blaga, ne žene in osla in ničesar ne!« Še poprej pa mora priti spoznanje dobrega in hudega in še poprej mora priti popolno razdejanje. Tako stoji pisano od pamtiveka v knjigah modrosti; a tudi v srcih vseh, ki so resnično dobre volje!

Smo prišli vsi vsak zase do tega spoznanja? O še daleč ne! Zato pa

Dr. Kreku ob njegovi 51letnici, najiskrenejše: Veliko srečnih let!

premišljajmo resničnost besedi poetovih, pred 80 leti zapisanih:

»Po celi zêmlji vsê m ljudem mir bodi!
Takó so peli angeljcev glasovi
V višavah pri Mesfjesa prihodi;
Da smo očeta ênega sinovi,
Ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi,
Da ljubiti mor' mo se, prav' uk njegovi.
**Valjhun¹ ravná po svôji slepi glavi,
Po bôžji volji ne, duhovni pravi.«**

¹ Valjhun je bil vojskovodja pokristjanjenih Slovencev, ki je z mečem in silo širil vero med poganskimi Slovenci. Črtomir je bil njegov glavni nasprotnik in vodja zadnjih.

Ne mir — uničenje!

Kakor mavrica, ki za trenotek po-sije na temnem nebeškem svodu, je bila mirovna nota osrednjih držav pred tednom dni. Danes, ko pišemo te vrstice, že vemo, kaj je rekla oficijelna Rusija, njen zunanji minister in za njim enoglasen sklep dume. »Uničenje!« je njen edini odgovor. Lloyd George in Briand odgovarjata v trenutku, ko se stavijo te vrstice. Gotovo bo to glas cele entente: Brezpogojno uničenje Nemčije in njenih zaveznikov! Žarek upanja, da se končno morda le posreči prepričati konec evropske kulture, je zatonil v temni strašni noči. Prežalostno je to, toda nič ne pomaga: vse bo treba prenesti. Tudi krvi bo enkrat vsem dovolj, če ne preveč. Saj končno rabi človek le — malo prostorčka v zemlji.

Ruska дума je 16. t. m. po govoru zunanjega ministra Pokrovskega sklenila na predlog poslanca Šialovskega:

Potem, ko je čula дума izvajanja zunanjega ministra, se soglasno pridružuje kategorični odklonitvi zveznih vlad, da bi se v sedanjih razmerah izpuščala v kakršnakoli mirovna poga-

janja in izjavlja, da predlog Nemčije iznova dokazuje oslabeleost sovražnika in da tvori le hinavski čin, ki v resnici ne računa z nobenim uspehom, marveč poizkuša odvaliti odgovornost za nadaljevanje drugim, da sebe oprusti krivde v očeh javnosti v Nemčiji. Duma sodi, da bi prenačljen mir ne prinesel le miru, marveč da bi povzročil nevarnost nove krvave vojske in nove žrtve. Po njeni sodbi je trajen mir le mogoč potem, ko bo sovražna vojaška moč popolnoma premagana in ko bo Nemčija popolnoma opustila tista svoja stremjenja, ki so povzročila svetovno vojsko in njene grozote.

»Zeit« piše k tej izjavi v nedeljo 17. t. m.:

Rusija, uradna Rusija, nas je zdaj presenetila naenkrat z bojno trobljo. Od vsake druge strani bi se bili poprej nadejali prve odklonitve, le od Rusije ne. Ne francoska prenapetost, ne angleška zagrizenost, ne italijanska burna strastvenost ne odklanja najpoprej naše mirovne ponudbe: ravno Rusija nastopa kot znanik absolutne odklonitve.«

Še sobotna »Reichspost« je v uvodniku dokazovala nasprotje med rusko in angleško politiko, češ Rusija ve, kaj ji koristi, zato — molči.

Kaj je vzrok odklonitve? Nezaupanje v nemško iskrenost. Nemčija baje hoče le večletnega počitka, da potem z novo še strašnejšo silo naskoči. Zato — boj do zadnjega moža. In »Zeit« zaključuje svoj uvodnik: »Ako vlada v nasprotnih taborih proti poštemu stremljenju Nemčije in njenih zaveznikov, da bi končali strašno razdejanje te vojske in rešili svet sedanje šibe, tako naziranje, potem so seve vse nade o skorajšnjem sklenjenem miru — ničevé. Komaj verjetno je, da bodo drugi zavezniki rekli napol da in napol ne, ko je car izpregovoril celi — ne. Treba se bo torej še dalje bojevati, dokler se ne posreči premagati to nezaupljivost ali pa sovražnike tako premagati, da

bodo manj zaupali svojemu orožju kakor naši miroljubnosti.«

»Münchener N. N.« 17. t. m. pa poročajo po angleških listih, da ententa ne bo kar meni nič tebi nič odklonila mirovne ponudbe, nego tako odgovorila, da bo odgovor pomenil v jedru isto kakor — ne. Stavila bo take pogoje, ki bodo praktično neizvršivi. Govori se namreč le o odškodnini za Belgijo, Poljsko, Srbijo itd. — Ako so vesti o govoru Pokrovskega in o sklepu dume resnične, potem je nastop dume gotovo le predigra k angleškemu in francoskemu odgovoru. —

Jasno je vsakomur, da se bliža gotovo konec strašne morije. Klic po uničenju je zadnji obupni klic zaslepljenec. Človeku prihaja na misel grško-rimska pravljica o Faëtonu, ki je od očeta svojega Zevsa izprosil solnčni voz za en dan vožnje po nebeškem svodu. Ko so vranci začutili nevesčjo moč, so se splašili in konji z voznikom vred so zadeli ob nebesne mejnike ter strmoglavili v svetovno brezdnost in ves svet je vzplamtel v vesoljnem požaru. Ni li moderno človeštvo podobno Faëtonu? Dobilo je v roko vso oblast in zato — vesoljni požar. Kdo ustavi voz?

§ 14. — ali ustavna pot.

Dogodki zadnjega tedna so prinesli tudi nam nenadno spremembo. Koerberja so vrgli Tisza in Nemci, ki so zahtevali vsak svoje. Ogri nagodbo po Stürgkh-Spitzmüllerjevem kopitu, kar je Koerber odklanjal, Nemci pa rešitev svojih nacionalnih zahtev.

Kako bo? Kakorkoli. Videant consules. Ti imajo vso moč, ljudstvo nobene.

Večina ljudstva hoče tako Avstrijo, ki si je v polni svesti o pomenu svojih narodov, ki ravna z vsemi enako dobro, enako pravično in ki ima voljo, da izravna varavna in minljiva na-

Skopuh.

H. Conscience.

»Za Boga! Dvajset centov! Ali stane malo mesa dvajset centov?« godrna stavec ves obupan. »A saj gre le za enkrat... tu, Tis, na, še petnast... kar bo ostalo, mi prinesi nazaj... Nekaj boš že »zglihal«... Tudi kremplji so dobri za juho, niso tako dragi kot drugo meso!«

»Dobro!« pravi Tis nepotrpežljivo. »Če bom dobil kaj nazaj, Vam prinesem.«

Vstal je in hotel zapustiti sobo, a stavec ga je zopet poklical nazaj:

»Tis, pozabiš sem, nekaj te moram še vprašati.«

»Ali še niste gotovi,« ga vpraša tovariš precej vidno nevoljen.

»O, ne postopaj tako trdo z menoj!« stoka stavec. »Tis, ponoči sem se bal, da bom moral umreti. Smrtni pot mi je stopil na čelo. Veš-li, zakaj? Če bi umrl brez sv. izpovedi in brez sv. obhajila!«

»Kaj še?« zakliče Tis, ki komaj pri-krije svojo bojazn.

»Tis, ljubi Tis,« prosi bolnik, »bi li ne bilo prav, če bi prišel župnik k meni? Želim tolažbe Cerkve? Ker — kdove — Bog nas lahko nepričakovano pokliče s sveta.«

Tovariš mu ni odgovoril. Tis je stal s prekrižanima rokama in je začuden gledal starca.

»In Cecilijo,« je nadaljeval stavec, »Cecilijo bi tudi rad še enkrat videl, predno bom umrl. Seveda se je pregrešila proti meni; zelo kriva je; a vseeno... vedno sanjam o njej. Moram ji odpustiti, predno stopim pred Boga.«

»Vedno boljše,« se roga Tis. »Zdaj pa že sam verujem, da ste bolni; a ne na telesu, marveč na možganih. Cecilija sé Vam smeji, saj stanuje pri svojem ljubljennem srčku. Ni še dolgo, ko sem jo vprašal, če bi Vas ne obiskala? A kratko mi je odgovorila, da potujete lahko tudi na oni svet, ne da bi Vas videla.«

Starcu je omahnila glava na prsi, brisal si je solzo.

»Toraj prav,« je nadaljeval Tis. Pokličite župnika in zdravnika; odprite svojo hišo vsem, ki hočejo vanjo; odprite pa potem tudi vsem Vaš možnjček, ki hočejo poseči vanj. Z vinarji se to ne opravi: vsak obisk, vsaka beseda Vas bo stala goldinarje.«

»No, pa še počakajmo nekoliko,« je stokal stavec; glava mu je omahnila na blazino.

»Le srčni bodite,« mu prigovarja Tis, »saj niste tako bolni, kakor si domišljujete.«

Nato je šel iz sobe po stopnjicah doli. Pri ognjišču je premišljajoč ob-stal in rekel:

»Na, zdaj je pa počilo! Župnik, Cecilija, meso... jutri zdravnika, pojutrišnjem notarja. A naj zahteva, kar hoče. Nič mu ne bo pomagalo. Starin je v moji roki. Nihče ga ne sliši. A kaj, če bi hotel župnik sam k njemu? Druga sredstva ni kot beračica. A pre-

sprotja med narodi. Le vlada, ki se drži teh načel, more z delom koristiti državi. Ta osnovna načela je tudi naglasil mladi cesar za svoja vodilna načela na slovesen način: »Svojim narodom hočem biti pravičen in ljubeznjiv knez. Hočem spoštovati njihove ustavne prostosti in druge upravičene težnje ter skrbno varovati enakopravnost za vse narode.« V zaupanju v te vzvišene cesarjeve besede, vsled zaupanja v državne temeljne zakone hočemo upati, da se sestavi tudi nova vlada v zmislu te smeri, da ne bo enostranska nego si bo vzela omenjena načela za svojo last ter vse opustila, kar bi se ne dalo spraviti v skladje z njimi. Ako se giblje program Koerberjevega naslednika v tej smeri, potem sme kakor prednik njegov, upati na sodelovanje vseh avstrijskih narodov. Žrtve, ki jih dajejo za državo, imajo isto vrednost. Mora se jih zato tudi enako ceniti in torej tudi enako z njimi ravnati. Za teorije o narodih hlapcev in gospodov pa v Avstriji ni prostora. Absurdnost brez primere je, če se hoče Novo Avstrijo tako ustvariti, da se stavi kar preko temeljnih državnih zakonov, prenapete nacionalne zahteve, za katere so se v tej državi bili desetletja vsi dolgi boji, ter se jih skuša uveljaviti kratkomalo potom naredbe. To bi pomenilo drugim narodom udarec pod nos. Je pa današnji čas, poln svojih največjih skrbi, primeren za take skrajno nevarne eksperimente?

Tako v praški konservativni »Union«, kateri se od srca radi pridružujemo. Upamo, da se v Avstriji vendarle uveljavi ona velika, morda največja socialna »a rete«, ki je služila grškemu velemisslecu za osnovno vrlino pri osnovi njegove idealne »Države« in ki jo je za Avstrijo potrdil pred kratkim nemški, res da neavstrijski, pač pa bavarski kat. vseuč. rektor dr. v. Grauert. Rekel je (po »Münchener N. N.«, št. 620, 11. dec.) v svojem predavanju (»cesar Franc Jožef in življenjska moč Avstro-Ogrske«) vpričo bavarske kraljice in številnega odličnega občinstva

vidno, previdno!... Brez izpovedi seveda ne sme umreti, tega mi tudi moja vest ne pripusti; tudi po smrti bi lahko še proti meni pričal... a še vedno je čas, da mislim na to. Glej! Glej! Meso hoče jesti. In ozdraviti hoče. Tudi svojo oporoko bi rad izpremenil! Danes je četrtek: pretarantal sem ga, da ne dobim mesa, jutri je petek, pojutrišnjem sobota; potem je meso prepovedano; pozneje ga pač ne bo potreboval. — Pred vsem moram gledati, da se bom pobotal z beračico. Če ne bo šlo po mojem, bom že kaj drugega dobil. Četudi se ženske bojim in me je groza pred njo; z denarjem in z obljubami je bom le morebiti pridobil. Če se mi to posreči, bi dve oviri odstranil: njeno sovraštvo in besedičenje ljudi. Če bi mi pa bila zvesta, mi pa bo še dobra čuvarica, ki bo gledala na vse, kadar ne bom doma. Bomo videli, ali je ona ali sem pa jaz med obema zvitejši.

tudi to značilno besedo, da tiči posebno naloga avstro-ogrške monarhije ravno v tem, da je nositeljica najvišje npravne misli, nositeljica pravičnosti, ker mora biti vsem svojim narodnostim enako pravična. Naglasil je tudi, da je nasprotno v vseh narodih donavske monarhije tem močnejša državna misel, čim bolj se razvijajo po svoji samobitni posebnosti, ker se zavedajo, da more le ta višjeredna enota dajati vsakemu narodu varstvo za prosti razvoj. Po geografičnem in zgodovinskem pogledu so dežele donavske monarhije navezane druga na drugo in imajo ta poklic, da ustvarjajo v gospodarski zajednici Avstrijo med vojsko in po miru za svoje potrebe, za svojo veličino in za ostali svet.

Tako ta idealno misleči neavstrijski Nemec. A — avstrijski? Politike poznamo po tem, kar so zahtevali v imenu nemškega naroda in navidezno tudi državne koristi od — odstopivšega Koerberja in zdaj v veselju in upu za gotovo pričakujejo od — Spitzmüllerja. Kako pa mislijo avstrijski nemški misleci, priča nedavno izšla brošura znane Winterstetena (dr. Ritter) o avtonomiji dežel. Graški vseuč. profesor Sieger pa se v nedeljski številki »N. W. Tagblatt« (17. t. m.) giblje v smeri nemških avstrijskih politikov. In vendar je in ostane dobrobit monarhije samo v idejni smeri mož, kakor je bavarski Nemec. Samo tako in nič drugače, ker drugače ni npravnega temelja za socialno druuzbo države. Formalna in shematična »enakopravnost« ni tako neplodna, kakor jo z Siegerjem vred slika avstrijski Nemec. Da se država razvija plodno in osrečujoče, treba pač sporazuma vseh in ne — nadvlade enega in hlapčevstva drugih. To bi bilo sankcionirano nasilje, zakonjena krivica in s tem tudi dan in potrjen nenravn temelj — države. V tem pogledu l. 1867 ni bilo srečno. O t e d a j, od sankcioniranega nadvladja dveh manjšin nad dvema večinama — datira tudi končna sedanja kriza, ki so jo povzročili nemški politiki s svojo zahtevo, da mora vlada s § 14 uvesti nemški državni jezik, urediti okrožja na Češkem, premeniti in vpejljati državnozborski poslovnik ter odcepiti Galicijo, tako, da bi mogla nemška večina v parlamentu s silo udušiti vsak odpor nenemške manjšine. Komur je za zmago temeljne npravne ideje, brez katere ni možen obstoj niti ene družbe, torej tudi ne države, se mora odločiti za vlado v tej smeri. Tu je zdravje, uči Platon, tam bolezen in — anarhija, — anastasis. Zaupamo v zmago red vzdrzujoče in tvoreče kardinalne npravne misli!

»N. Fr. Pr.« 17. t. m. pravi: »dasi ne moremo misliti, kako noče resen, v svojih dolžnostih do volivcev vesten poslanec soodločevati, če naj gališki poslanci ostanejo v parlamentu ali ne, če naj se posname misel v ožjem in širšem državnem zboru, kakor jo je sprožil Schmerling v svoji februarški ustavi, ali pa naj se izvede ločitev po ogrskem zgledu tako, da bi bil možen

stik samo v delegaciji. Zato je treba vendar močne vlade, ki se opira na parlament, ker bi bila sicer preslabotna proti združenim poljskim poslancem. »Brez parlamenta ni ravnotežja«. Nemških poslancev, ki bi tu odpovedali, bi ne mogli umeti. Saj je treba določiti finančno vprašanje, določiti kvotno razmerje, ki bi služilo pač — Galiciji. Tu pa hočejo poslanci prepustiti uradniškemu ministrstvu, da tako na bolj globoko segajoči način odloča o proračunu in izdatkih za Galicijo. To se ni zgodilo niti ob času ogrske nagodbe. Samostojnost Galicije bi pač čutili v vsaki tvornici, vsaki delavnici in vsaki pisarni, ker mora taka prememba vplivati na vse življenje, trgovino in ves promet. In vendar hočejo molčati poslanci! Uradniška vlada naj brez pomoči od ljudskih zastopnikov potegne črto in loči koristi ter istočasno še uredi narodnostna razmerja v parlamentu. Posebnost in samostojnost Galicije je načeloma nakazana v lastnoročnem pismu cesarjevem ministrskemu predsedniku dr. Koerberju. Izvesti jo more uradniško ministrstvo le v sporazumu s parlamentom, ker so njene moči že po naravi takih ministrstev pretesne za izvenparlamentarno ureditev. Državni zbor je neizogibno potreben.«

Čezmerna občutljivost vratu proti mrzlemu zraku je samo posledica pomanjkljivega odtoka krvi. Takozvano utrjenje vratu proti vplivom mrzlobe temelji na poživljenju dotoka krvi k vsem organom vratu in žrela. To utrjenje vratu dosežemo z zunanjim vdrgnjenjem in z izplakovanjem vratu s Fellerjevim osvežujočim in poživljavaočim esenčnim fluidom z znamko »Elsa-fluid«. Poraba tega bolečine tolažečega in slez razkrajajočega domačega zdravstva je najboljša odvrtača proti boleznim prehlaje vratu. Predvojni cene: 12 steklenic za 6 kron tega izvrsnega domačega zdravila pošlje kamorkoli lekarna E. V. Feller, Stubica, Elza-trg št. 264 (Hrvatsko). Pri boleznih prehlaje je posešenje presnavljanja vedno ugodnega vpliva. Kdor torej trpi na telesnem zaprtju in slabem odvajanju, naj jemlje Fellerjeve voljno odvajajoče rabarbarske kroglice z znamko »Elza«-kroglice. 6 škatljic stane 4 K 40 vin. franko in se priporoča, naročiti si obe ti izvrstni domači zdravili, da jih imamo ob potrebi pri roki. Kot pridatek Fellerjeva mentolova stogla proti migreni za 1 krono in vedno zanesljivo sredstvo proti kurjim očesom Fellerjeve »Turistovski obliž« z znamko »Elza« po 1 krono ali 2 kroni, bosta večkrat velike koristi. (s)

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Za draginjske doklade krščanskim državnim uslužbencem in delavkam.

Sporazumno z zvezami krščanskih državnih uslužbencev in delavcev (tobačno delavstvo, solinsko delavstvo, železničarski delavci, gozdni delavci, telefonski in brzojavni delavci) je osrednja komisija avstrijskih krščanskih strokovnih društev uvedla akcijo, da se leta 1916. dovoljene draginjske doklade zagotove tudi bodoče leto in primerno zvišajo. Osrednja strokovna komisija je izročila finančnemu ministru Marecku sledečo vlogo:

Vaša eksclenca!

Z odredbo skupnega ministrstva z dne 9. februarja 1916 so se za leto 1916 dovolile vsled izrednih vojnih razmer draginjske doklade.

Osrednja komisija avstrijskih krščanskih strokovnih društev prosi v imenu svojih zvez

uslužbencev in delavcev Vašo ekcelenco, naj se pričeta draginjska podpora nadaljuje leta 1917. in izpopolni.

1.) Draginjske doklade, ki so določene za leto 1916., naj se primerno višji draginji v podvojeni meri dovolijo.

2.) Trem rodbinskim vrstam, po katerih se določajo draginjske doklade, naj s priklopi še četrta vrsta; v to naj se priklopijo družine z več nego štirimi otroci.

3.) Ukrene naj se, da se bodo zaračunali tudi tisti člani rodbine, ki ničesar ne zaslužijo (odraščeni otroci, starši ali bratje in sestre).

4.) Enkratne podpore, ki so se dovolile vpokojenim poduradnikom, slugam in delavcem leta 1916 po ministrski odredbi z dne 17. avgusta 1916, naj se dovolijo tudi leta 1917.

Najvišja mera pokojnine, do katere se podeljujejo podpore, naj se zviša, in sicer:

za vrsto delavstva vpokojenih državnih uslužbencev od 600 na 1000 kron;

za vrsto slug (poduradniki in sluge) vpokojenih državnih uslužbencev od 1500 na 2000 kron.

Najvišja mera navedenih vrst naj se zviša tudi vdovam in sirotam.

Cene na trgu živil, ki so povzročile, da so se v letu 1916 dovolile draginjske doklade, se tekom leta niso izboljšale, marveč so se žal, bistveno poojstrile. Pomanjkanje živil se vedno bolj čuti. Cene vseh stvari, ki so potrebne prehrani, so neprestano napredovale; predpogoji, ki so bili merodajni, da je visoka c. kr. vlada dovolila draginjske doklade, so postali znatno slabši.

Zanesljiv zgled obsegajo beležke dunajskega trga živil, ki sicer tičejo le dunajski trg, a z malimi izjemami veljajo tudi v ostali Avstriji.

Na Dunaju so bile zadnji teden meseca septembra sledeče cene:

	1914	1915	1916
cene v vinarjih			
Goveje meso . . . kg	160-260	430-680	840-1140
Svinjina	160-300	520-709	770-950
Svinjska mast . . .	176	200 640-700	960 *)
Svinjska slanina . .	160-200	640-700	930-1000
Čajno surovo maslo	340-420	580-680	912-1000
Maslo za kuho . . .	240-320	500-560	912-1000
Margarin	160-210	435-455	960-1100
Sveža jajca . . . kom.	8-12	17-20	29-35
Vložena jajca . . .	6-8	12-15	
Mleko l	26-32	36-42	44-56
Kruh kg	30-45	57-64	50-57.5
Krompir	20-24	18-26	16-28
Moka	50-60	64-78	67-120
Riž	48-88	180-260	se ne dobi.
Kislo zelje	24-28	38-40	48-50
Fižol	48-76	76-140	90-220
Grah	60-100	132-200	se ne dobi.
Čebula	20-28	40-68	70-88
Sladkor	84-96	92-104	102-106
Petrolej l	30-40	52-64	44-48
Premog 50 kg	200-216	250-288	280-300
Rjavi premog . . . 50 kg	116-128	160-210	162-240

*) Najvišja cena.

Ta pregled dokazuje, da so vsa živila v cenah izredno poskočila. Najmanje so se cene vsaj podvojile, cene mesu in masti so se pa vsaj popetorile do septembra 1916. Cene so se tudi od leta 1915. znatno pomnožile.

Pomanjkanje živil je privedlo do tega, da so cene živilom izven trga še višje, in ker jih primanjkuje, se kljub vsem protiodredbam vlade morajo plačati višje cene, kdor hoče živeti.

Zgoraj navedeni pregled ne obsega vseh podražitev. Ne pove, da so se z odredbo c. kr. vlade zvišale cene sladkorju.

Poleg cen živilom so pa tudi poskočile neizmerno druge neizogibljive potrebščine.

Opozarjamo na cene milu, perilu, obleki in posebno čevljev, ki so dosegle tako višino, da jih uslužbenci in delavci sploh ne morejo več zmagati, kar lahko povzroči najtežje posledice gospodarskemu položaju.

Državni uslužbenci in delavci prenašajo hudo pomanjkanje že dve leti; ne ve se, kdaj se bo položaj izboljšal. Dejstvo, da se še ne ve, kdaj se bodo končali vojni zapletljaji in izraba vseh zalog v deželi dokazuje, da se bo v takih okoliščinah moralo prebiti tudi celo leto 1917., kar je tem trše, ker je delavstvo na tem, da ne more več trpeti pomanjkanja. Podhrana, ki jo povzroča težko prehranjanje, vzbuja resne skrbi, če se bo mogla ohraniti delasposobnost

državnih delavcev in uslužbencev.

Nujno je zato, da se draginjske doklade vsaj podvoje.

Še večje so skrbi za otroke, ki doraščajo. Lakote jim ni mogoče potolažiti; izpostavljeni so v bodočnosti največji nevarnosti. Čim večja je rodbina, tem hujša je skrb.

V tretjo rodbinsko vrsto naj se uvrste tisti delavci in uslužbenci, ki morajo po postavi skrbeti več kot za dva otroke. Ob neznosni draginji ni potrebno, da se ta zahteva podrobno utemeljuje, ki meri na to, naj prida še četrta rodbinska vrsta rodbinam z več nego štirimi otroci. Saj posebno rodbine z mnogimi otroki največ trpe vsled draginje živil. Stroški gospodinjstva se zelo podraže, če se mora mesto treh za pet ali še več otrok skrbeti.

Vpošteva naj se pri uvrstitvi rodbin tudi, če mora gospodar poleg soloobveznih otrok skrbeti še za otroke, ki si ne morejo ničesar prislužiti, skrbeti tudi za stare starše ali druge sorodnike.

Zelo trpe vpokojeni nekdanji delavci in uslužbenci. Po odredbi c. kr. finančnega ministrstva z dne 17. avgusta se jim je dovolila za leto 1916 enkratna podpora. Te podpore se stopnjujejo za državne uradnike in državno učno osebje, za poduradnike in sluge in delavce v vrsti državnih uslužbencev. Četudi enkratne podpore ob sedanjih draginji niso zadostne, je večina državnega delavstva izločena od te podpore, ker se je dovolila le do pokojnine 600 kron pomoč. Praktično je to dovedlo, da so večinoma vpokojeni delavci in delavke s popolno službeno dobo izločeni od nje.

Zgled:

Po pokojninski razpredelnici c. kr. tobačnih tvornic obstoji šest plačilnih vrst. Pokojnina se naslanja na temeljno načelo 80 odstotkov. Po petletni službeni dobi znaša pokojnina 25 odstotkov temeljnega merila; po 25 letih se doseže popolna renta (80 odstotkov).

Le dve najmanjši vrsti sta deležni po 35-letni službeni dobi vojne doklade. Iz ostalih vrst so izločeni delavci in delavke III. vrste po 30 letni, IV. vrste po 26 letni, V. vrste po 22 letni in VI. vrste po 20 letni službeni dobi. Večina provizionistov c. kr. tobačne režije je od vojne doklade izključenih, posebno po popolni službeni dobi.

Stari penzionisti solinskih delavcev tudi ne dobe nobene vojne pomoči, ker znaša njih provizija vsako leto 700 do 800 kron. Posebno so potrebni podpore ti provizionisti, ker morajo živeti večinoma v solnograških zelo dragih toplicah.

Na 1000 kron naj se zvišajo podpore. Vojne podpore v drugi vrsti naj se zvišajo vsaj od 1500 na 2000 kron. V istem zmislu naj bi se primerno zvišale podpore tudi vdovam in sirotam umrlih delovnih oseb.

Podpisana osrednja komisija avstrijskih krščanskih strokovnih društev se počašča predlagati Vaši ekscelenci te želje s prošnjo, naj se ugone, da morejo lažje prebiti sedanje težke čase. V veliki množini so te skupine dokazale dobro voljo, da prebijejo z domoljubno požrtvovalnostjo.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Mihael Moškerc. — Tisk Kat. Tiskarne.

STRAH

in stud pred mrčesi, stenicami, bolhami, ušmi, muhami, ščurki, grili, molji in drugo golaznijo je gotovo upravičen, kajti muhe razširjajo s svojim obletanjem smeti in potem jedil, boleznih, molji, grili, ščurki, peresne uši povzročajo škodo v hiši, stenice, bolhe, uši pa nadlegujejo ljudi in živali. Vso to golazen v hiši, kuhinji, hlevu in vrtu pokonča takoj Fellerjev

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg šte. 10

Velike skrinjice v pram nastropju

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno sukno za moške obleke, volнено blago, kakor ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebščine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta. Priznano nizke cene!

Velike skrinjice v pram nastropju

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor: srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira pletene v nogavicalih v vseh barvah kakor tudi v vseh velikostih za otroke. — Predpasniki najnovjših krojev iz pisanega blaga, šifona, lista in klova. Stezniki ali moderci od najcenejših do najfinejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha. Vedno sveže blago!

mrčesni prašek »Elza«, ki prekaša vsa druga mrčesna sredstva. Predvojne cene: 5 velikanskih škatelj 5 K. — Eno škatlo kot priklado 1 K razpošilja edino pristno lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elza trg 264 (Hrvaško).

2 litra namiznega olja za K 2-40

si na priprost način in brez nadaljnih stroškov pripraviš, če kupiš zavitek izbranega prvovrstnega

Islandskega mahu K 2-40.

Za različne salate (zeljate, krompir, fižolove, mešane itd.) je to olje okusnejše od drugega jedilnega olja in zato v porabi že skoro v vseh restavracijah in hotelih. Isto ima blagodejen vpliv na človeški organizem, ker pospešuje prebavljanje in se zato uporablja mnogo v zdravilstvu. — Posamezni zavitek velja po pošti poslan K 2-80; jamči se samo za rekomandirano pošiljatev, ki velja 25 v več.

M. ŠPENKO, prodaja moke in »Islandskega mahu« v Ljubljani, Koprarjeva ulica. Nasproti Katoliške Tiskarne, za ljubljanske odjemalce odprto vsak delavnik od 8. do 11. ure dopoldne.

Najboljša in najcenejša zabava
v Ljubljani je v

Kino Central

v deželnem gledališču.

Obiskujte vedno »Kino Central«, kjer se za mal denar dobi bogato razvedrilo!

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Šolskem drevoredu

kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti šte. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.